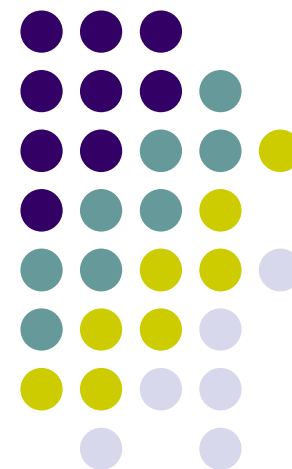

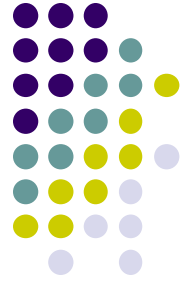
Lauztie stereotipi par pilsētplānošanas teoriju un praksi ASV – Portlandas (Oregona) piemērs

Andis Kublačovs
LU ĢZZF doktorants

Latvijas Teritoriālpilnotāju asociācija
2010.gada 20.oktobrī

Kāda jēga skatīties tik tālu?

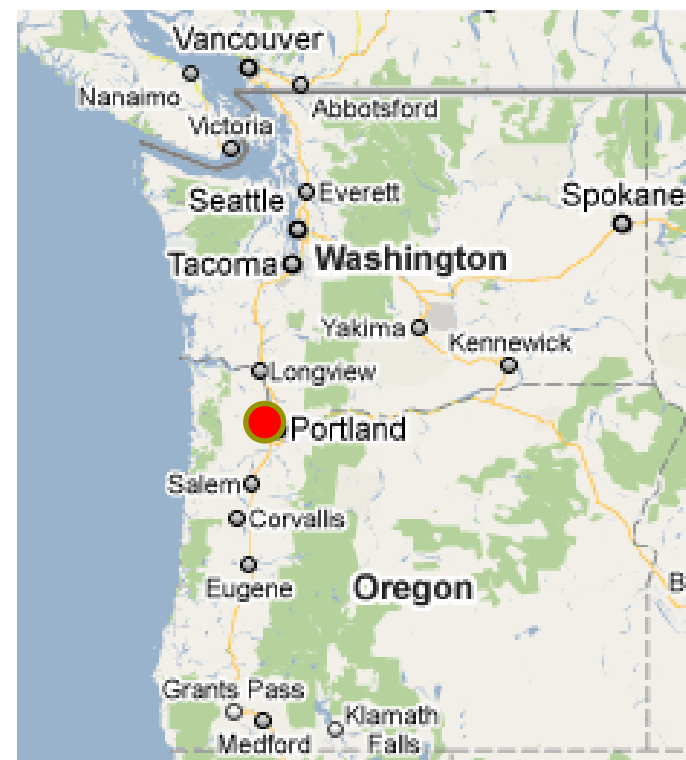
- Katra pilsēta ir unikāla detaļās, bet ir līdzīga viena otrai pēc funkciju un īpašību kopuma. Tas, ko mēs zinām par vienu pilsētu, palīdz pētīt arī citas. Novietojuma tipi un iekšējās telpiskās uzbūves īpatnības atkārtojas tik bieži, ka vispārēja un rosinoša ģeneralizācija ir pielietojama.

(Harris, Ullman, 1945)

Fakti par Portlendu (Oregona)

- Portlendas iedzīvotāju skaits - ~570 000 (2010.g.)
- Pilsētas platība – 347 km²
- Portlendas aglomerācijas iedzīvotāju skaits - ~2,2 milj. (citviet 1,5 milj.)
- Iedzīvotāju skaits pieaug par ~1% gadā
- Portlenda tiek dēvēta arī par “Tiltu pilsētu” un “Rožu pilsētu”

Stereotipi par ASV – daudz runu, maz darbu

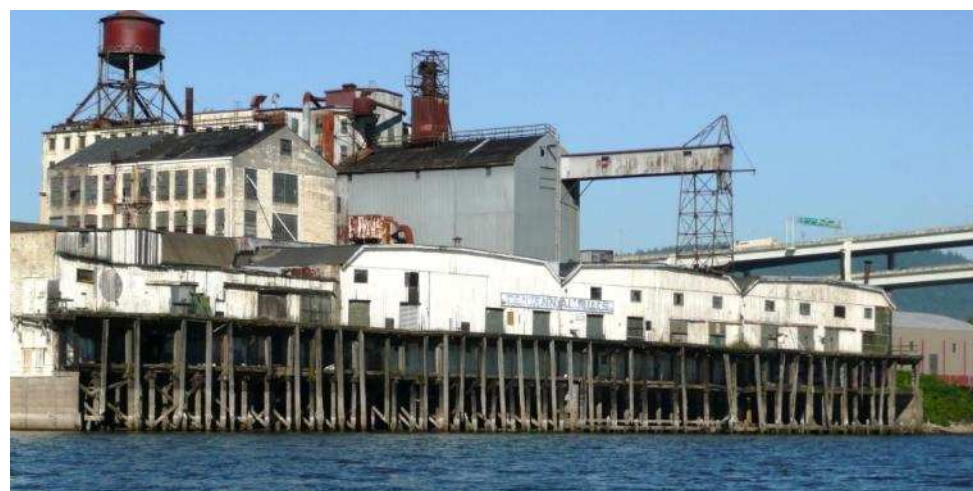
Uz privātā auto
izmantošanu
orientēta
sabiedrība

Stereotipi par ASV – daudz runu, maz darbu

Industriālais mantojums

Stereotipi par ASV – daudzrunu, maz darbu

Augstceltņu
pārblīvējums

Ekstensīva,
resursus netaupoša
dzīvojamā apbūve

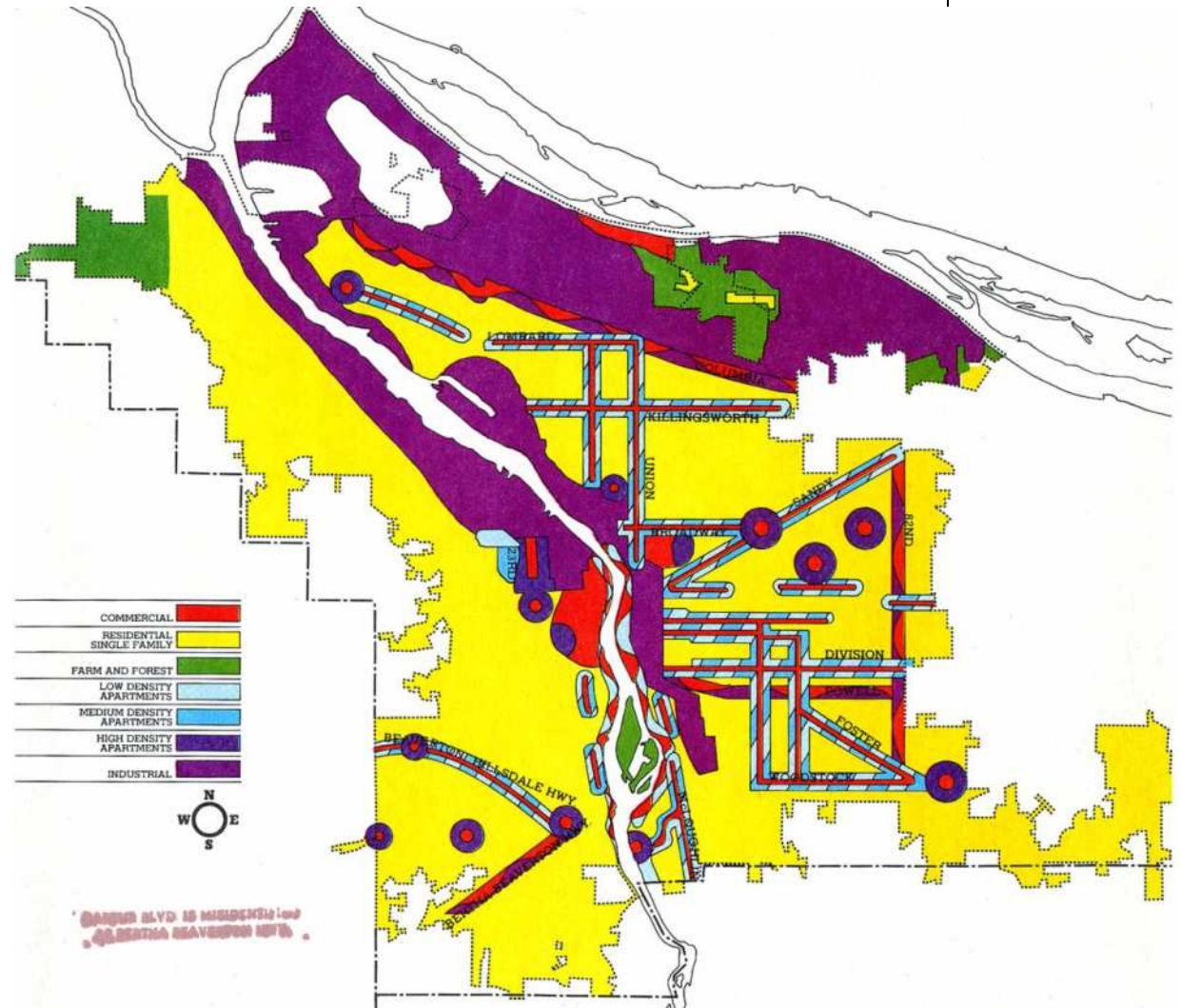
Aktuālie jēdzieni un termini

- Pilsētvides jeb apbūvētas vides ilgtspējīgums;
- LEED indekss;
- Ilgtspējīgas ēkas;
- Dzīvojamās mašīnas;
- Sasniedzamība;
- Jaukta izmantošana;
- Droši un zaļi;
- Piemērots blīvums;
- Sabiedrības iesaiste;
- Sabiedrības izglītošana un pārliecināšana;
- Iedzīvotājiem draudzīgi;
- Cilvēka mērogs;
- Atkārtota izmantošana, revitalizācija, reģenerācija;
- Sistēmpieeja – sistēmdomāšana;
- Politika un ētika;
- Dzīvotspēja (*liveability*), apmierinātība un laime.

Portlendā 1980. gada teritorijas plānojums

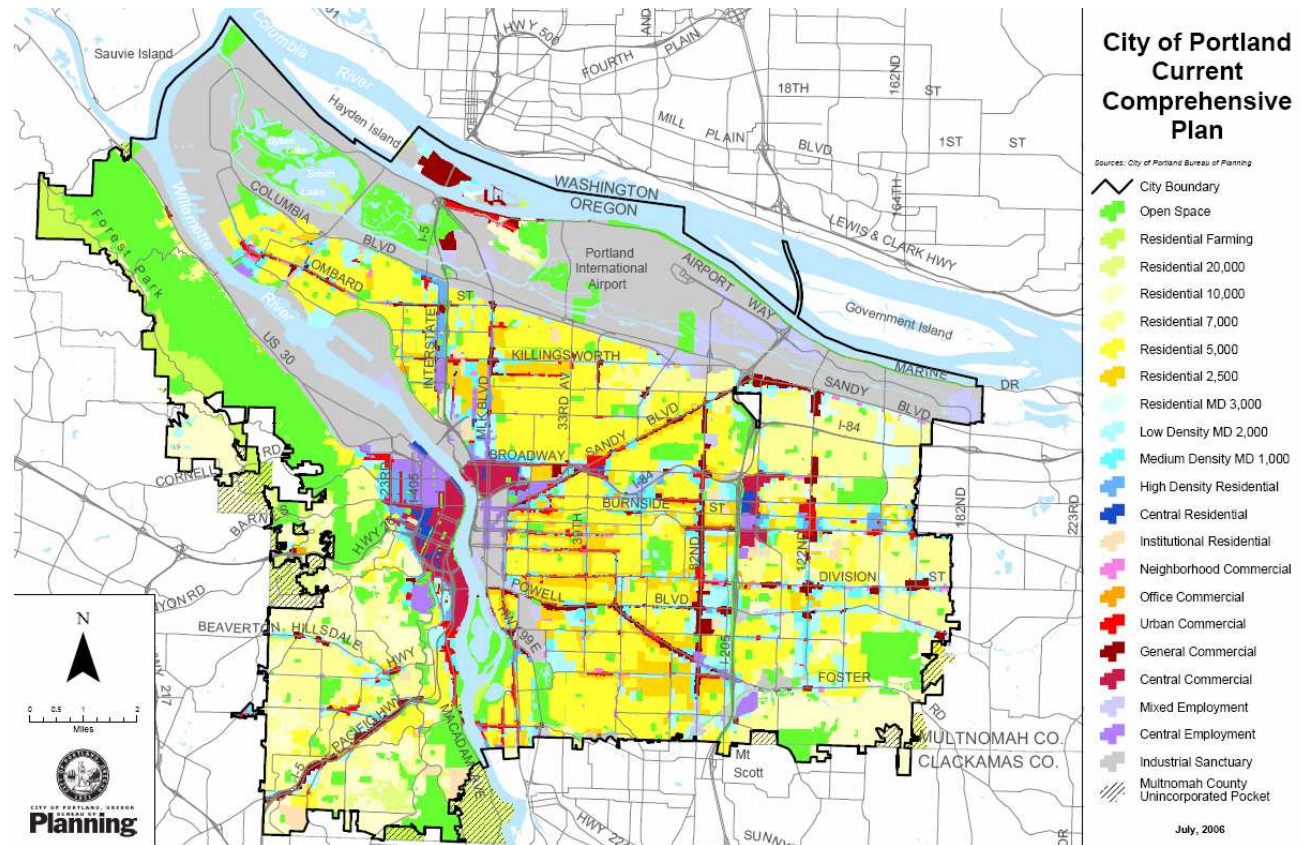
- Augsta blīvuma dzīvojamās un darījumu teritorijas tiek attīstītas ap lokālajiem centriem un (transporta) koridoriem;
- Elektriskā sabiedriskā transporta attīstība;
- Zeme ārpus lokālajiem centriem un (transporta) koridoriem primāri tiek saglabāta savrupmāju attīstībai;
- Lielākā daļa naudas, kas paredzēta sociālās infrastruktūras attīstībai, tiek novirzīta esošās infrastruktūras nomaiņai vai uzlabošanai gar koridoriem.

Portlendas pašreizējais teritorijas plānojums (2006.g.)

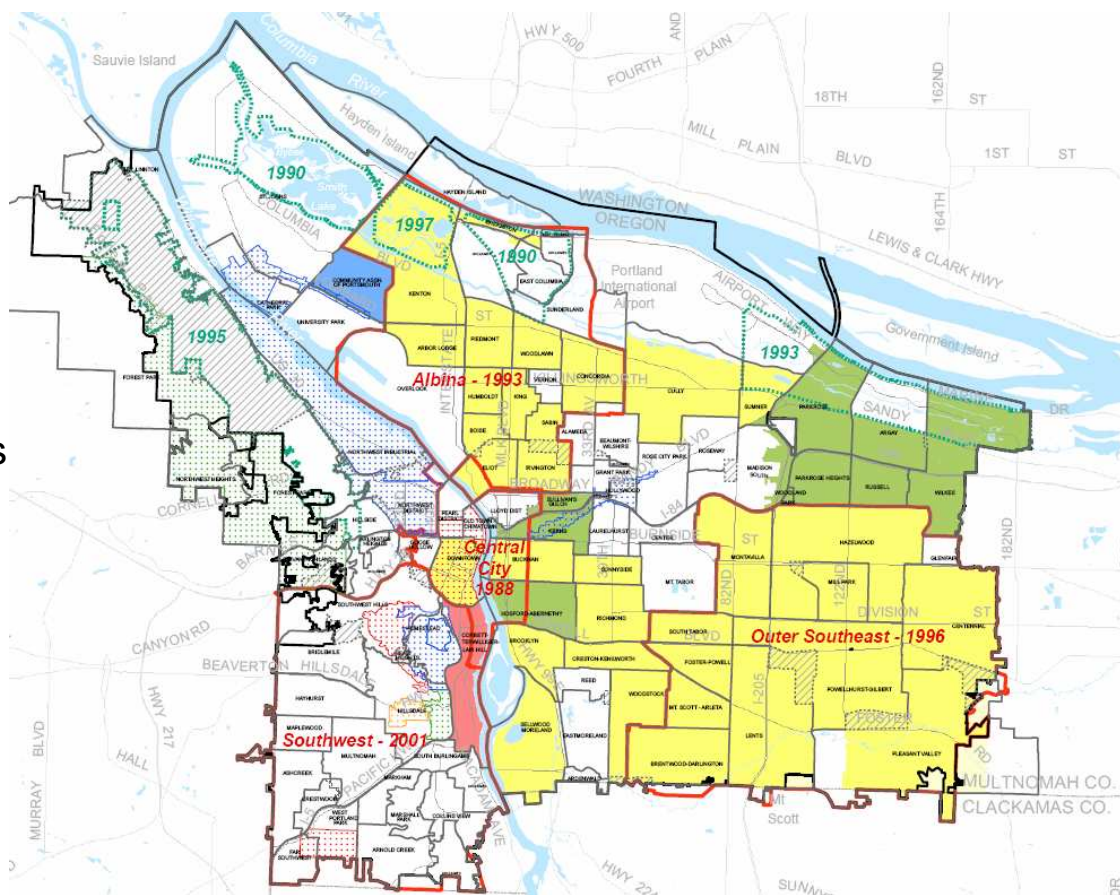
- Pašreizējais Portlendas teritorijas plānojums pēc būtības joprojām sakņojas 1980.gada teritorijas plānojuma filozofijā, bet:
 - Tas ir vēl vairāk pilnveidots;
 - Lielāks akcents tiek likts uz plānošanu atsevišķu funkcionālo teritoriju un apkaimju līmenī;
 - Īpaša vērība tiek pievērsta pilsētas **centra akcentēšanai un revitalizācijai, energoefektivitātei, zaļo koridoru un teritoriju saglabāšanai, sabiedriskā transporta un veloceļu sistēmas attīstībai, ūdensmalu attīstībai.**

Pilsētas vietējo apkaimju plānošana

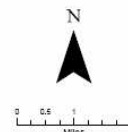
- Plānošana tiek veikta gan reģionālā, gan pilsētas, gan apkaimju līmenī;
- Pirmais atsevišķas apkaimes plāns tika pieņemts 1970.-jos gados;
- Pilsētas centra apkaimes plānu pieņēma 1988.g.;
- Sākot no 1990.-jiem gadiem tiek praktizēta vēl fokusētāka atsevišķu teritoriju kompleksa un tematiska plānošana.

City of Portland Adopted Plans

Sources: City of Portland Bureau of Planning

- City Boundary
- Current Neighborhood Boundary
- Overlapping Neighborhood Boundary
- Neighborhood Overlap
- Community Plans
- Natural Resource Plans
- Neighborhood Plans**
 - Adopted in 1970's
 - Adopted in 1980's
 - Adopted in 1990's
 - Adopted 2000 - Present
- Area Plans**
 - Adopted in 1970's
 - Adopted in 1980's
 - Adopted in 1990's
 - Adopted 2000 - Present

Pilsētas vietējo apkaimju plānošana

Neighborhood Plans

PLAN NAME	YEAR ADOPTED	ORDINANCE NUMBER
ARBOR LODGE	1993	166786
BOISE	1993	166786
BRENTWOOD-DARLINGTON	1992	165071
BRIDGETON	1997	171238
BROOKLYN	1992	163982
BUCKMAN	1991	164489
CENTENNIAL	1996	169763
CONCORDIA	1993	166786
CORBET-TERWILLIGER-LAIR HILL	1998	172365
CRESTON-KENILWORTH	1992	164922
CULLY	1986	159284
DULLY/PARKROSE	1996	170347
DOWNTOWN COMMUNITY	1993	166786
ELIOT	1996	169763
FOSTER-POWELL	1996	159284
HAZELWOOD	1988	160471
HOSFORD-ABERNETHY	1993	166786
HUMBOLDT	1993	166786
IRVINGTON	1993	166786
KENTON	1987	159849
KERNS	1993	166786
KING	1996	169763
LENTS	1996	169763
MILL PARK	1996	169763
MONTAVILLA	1996	169763
MOUNT SCOTT-ARLETA	1977	150580
PIEDMONT	1993	166786
PLEASANT VALLEY	1996	169763
PORTSMOUTH	2002	176614
POWELLHURST-GILBERT	1996	169763
RICHMOND	1994	168280
SABIN	1993	166786
SELLWOOD-MORELAND	1997	171849
SOUTH TABOR	1996	169763
SULLIVAN'S GULCH	1987	159897
SUNNYSIDE	1999	173725
WILKES-ROCKWOOD	1987	160174
WOODLAWN	1993	166786
WOODSTOCK	1995	169488

- Apkaimju plāni;
- Teritoriju plāni;
- Komūnas plāni
- Dabas resursu plāni

Area Plans

PLAN NAME	YEAR ADOPTED	ORDINANCE NUMBER
DOWNTOWN	1972	150580
HILLSDALE	1997	171699
MARQUAM HILL	1977	150580
NORTHWEST HILLS	1985	158017
TERWILLIGER PARKWAY CORRIDOR	1983	155241
WEST PORTLAND PARK	1979	148870
HOLLYWOOD SANDY	2000	174325
GUILD'S LAKE INDUSTRIAL SANCTUARY	2001	176092
MARQUAM HILL	2003	177739
NORTHWEST DISTRICT	2003	177920
ST. JOHNS / LOMBARD	2004	178452
DIVISION GREEN STREET / MAIN STREET	2004	179925
NORTH INTERSTATE	2008	182072
HAYDEN ISLAND	2009	183124

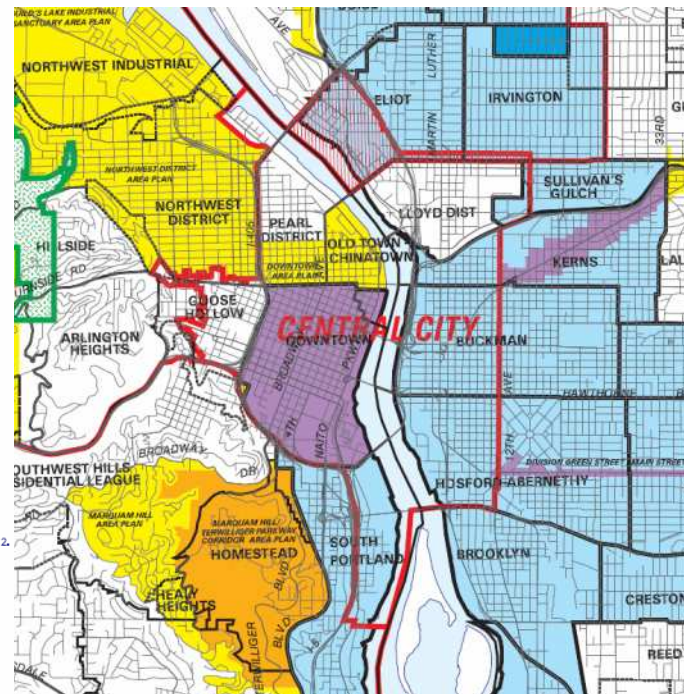
Community Plans

PLAN NAME	YEAR ADOPTED	ORDINANCE NUMBER
CENTRAL CITY*	1988	168702
OUTER SOUTHEAST	1996	169763
ALBINA	1993	166786
SOUTHWEST	2001	176090

* South Waterfront portion of Central City revised in 2002 by Ordinance 177082, Boundary revised in 2003 by Northwest District Plan, Ordinance 177920.

Natural Resource Plans

PLAN NAME	YEAR ADOPTED	ORDINANCE NUMBER
COLUMBIA SOUTH SHORE	1993	166834
EAST COLUMBIA NEIGHBORHOOD	1990	NONE
FOREST PARK	1995	168509
PENINSULA DRAINAGE DISTRICT NO. 1	1997	171260
SMITH & BYBEE LAKES	1990	163610

Neighborhood Plans

- Plan Boundary
- Overlapping Neighborhood Plan

Area Plans

- Plan Boundary
- Overlapping Area Plans
- Overlapping Area Plan/Neighborhood Plan

Community Plans

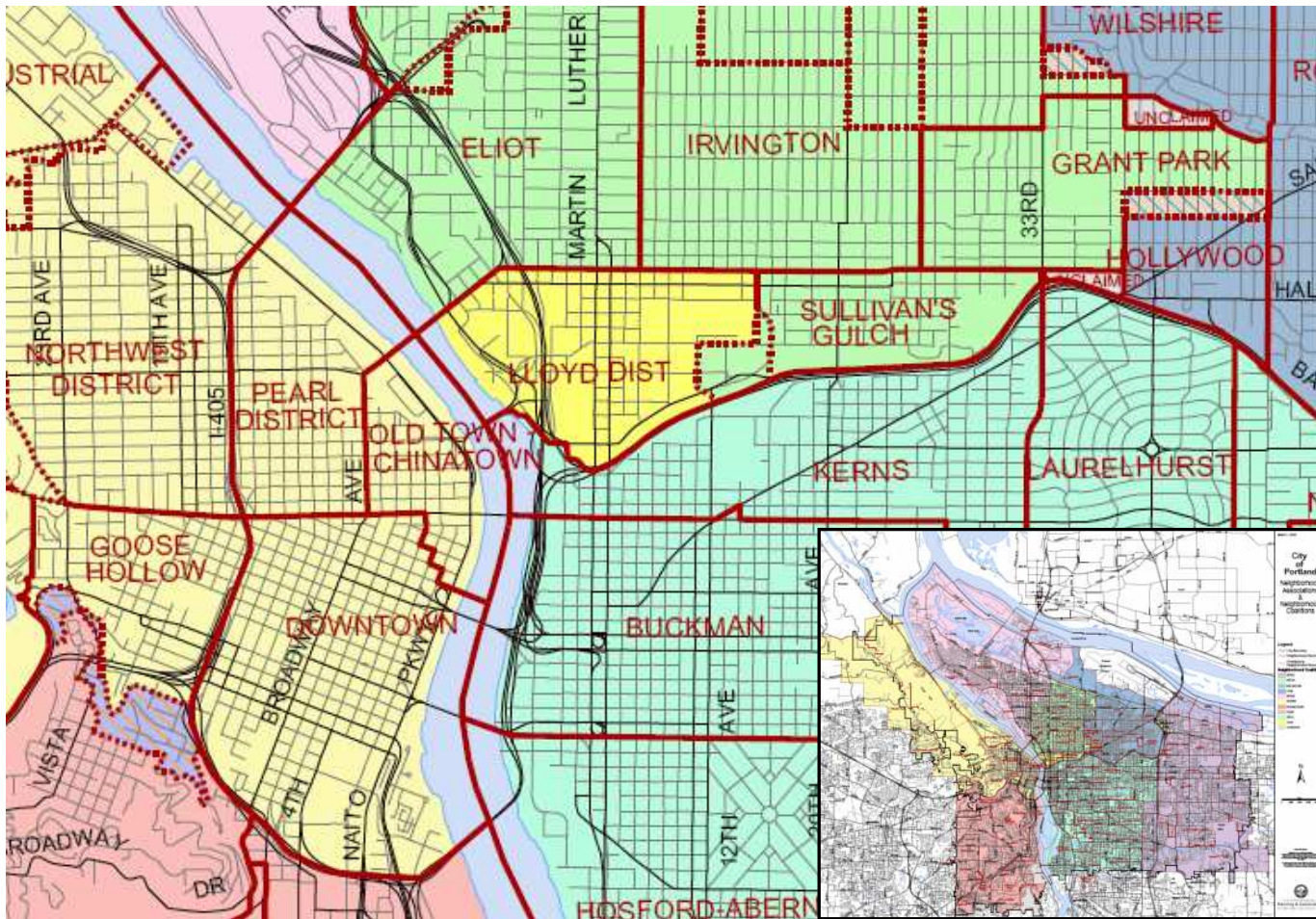
- Plan Boundary
- Overlapping Community Plan

Natural Resource Plans

- Plan Boundary

--- City Boundary

Portlendas vietējo apkaimju asociācijas un koalīcijas

Legend

- City Boundary
- Neighborhood Boundary
- Overlapping Neighborhood Boundary

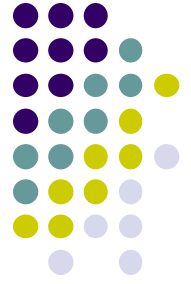
Neighborhood Coalitions

- EPNO
- NECN
- NECN/CNN
- CNN
- NPNS
- NWNW
- NWNW-SWNI
- SWNI
- SEUL
- none
- unclaimed

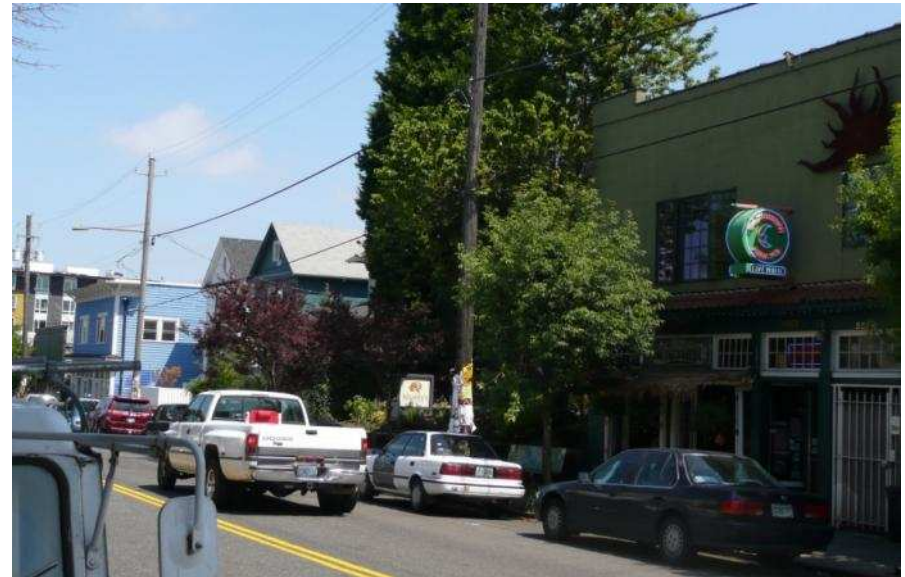
Portlendā vietējās apkaimes

Portlendās vietējās apkaimes

Portlendā vietējās apkaimes

Urbānā transekta (šķērs griezuma) skaidrojums

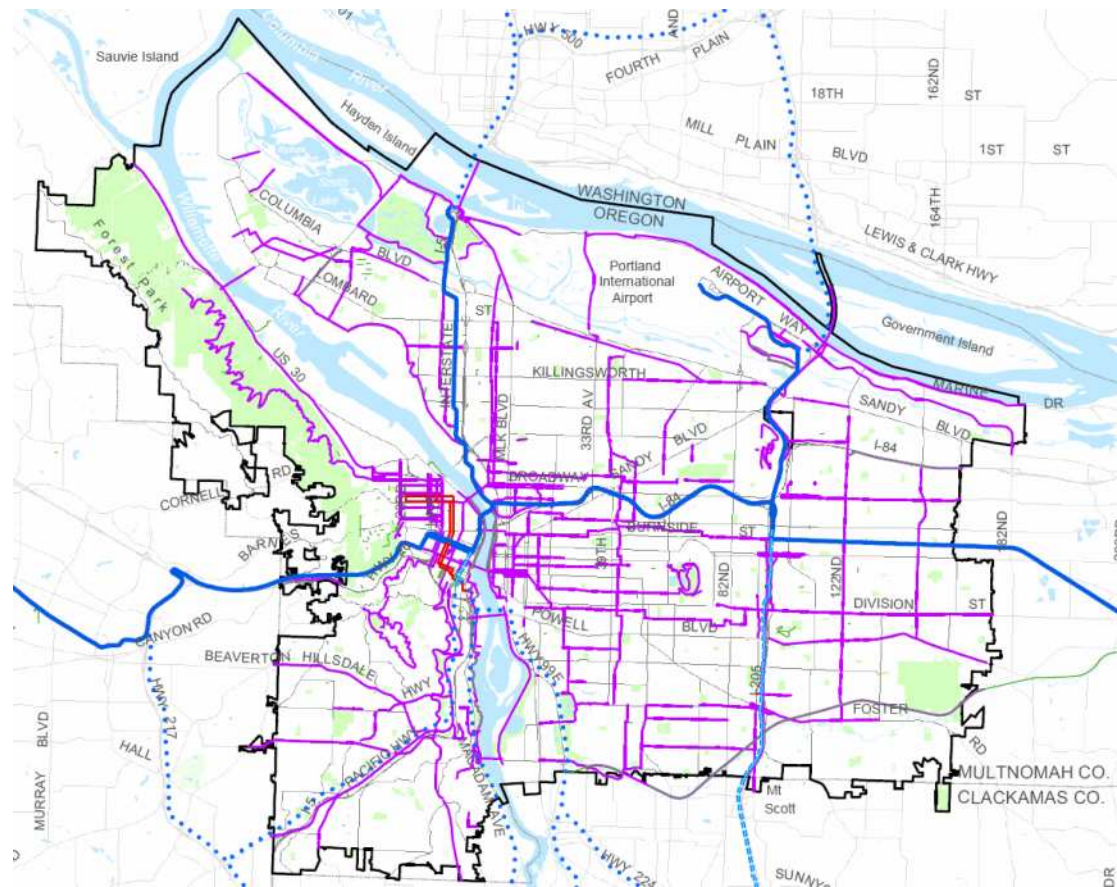

- Cilvēka dzīvotņu secība ar pieaugošu blīvumu un sarežģītību no lauku dabas teritorijām līdz pilsētas centra zonai;
- Katrā mērogā dizainam ir jābūt saskanīgam ar loģisko pāreju no dabas teritorijām uz cilvēka izveidoto centru;
- Transports, apstādījumi, ēkas, būvlaides un virkne citu cilvēka dzīvotņu elementu atšķiras dažādās transekta vietās;
- Nav svarīgi vai pāreja starp transekta zonām ir vienmērīga vai krasa (piemēram, centra apbūve var piekļauties plaša parka zonai);
- Svarīgi, lai katras transekta zonas detaļas būtu iekšēji saderīgas un tādējādi abpusēji atbalstošas;
- Transekts piedāvā jēgpilnas dzīvesstila izvēles iespējas, tās skatot “gudrās izaugsmes” ietvarā.

Zemes izmantošanas un transporta plānošana

- Mērķis veikt plānošanu tā, lai savienotu zemes izmantošanu ar transporta plānošanu;
- Pieejamo finanšu instrumentu prioretizēšana ar mērķi:
 - Samazināt atkarību no auto;
 - Uzlabot pilsētves kvalitāti (*liveability*).

Light Rail, Bicycle and Pedestrian Networks

Sources: City of Portland Bureau of Planning; TriMet; City of Portland Department of Transportation; Metro Data Resource Center

- City Boundary
- Existing MAX
- Street Car
- Planned MAX (2008) Transit Mall & I-205 Extension
- Future Designated Regional Transitways
- Pedestrian Walkway
- Pedestrian Soft Path Trail
- Existing Bike Network
- Parks

Sabiedriskā transporta organizācijas īpatnības

- “Light rail” sistēma kā mugurkauls;

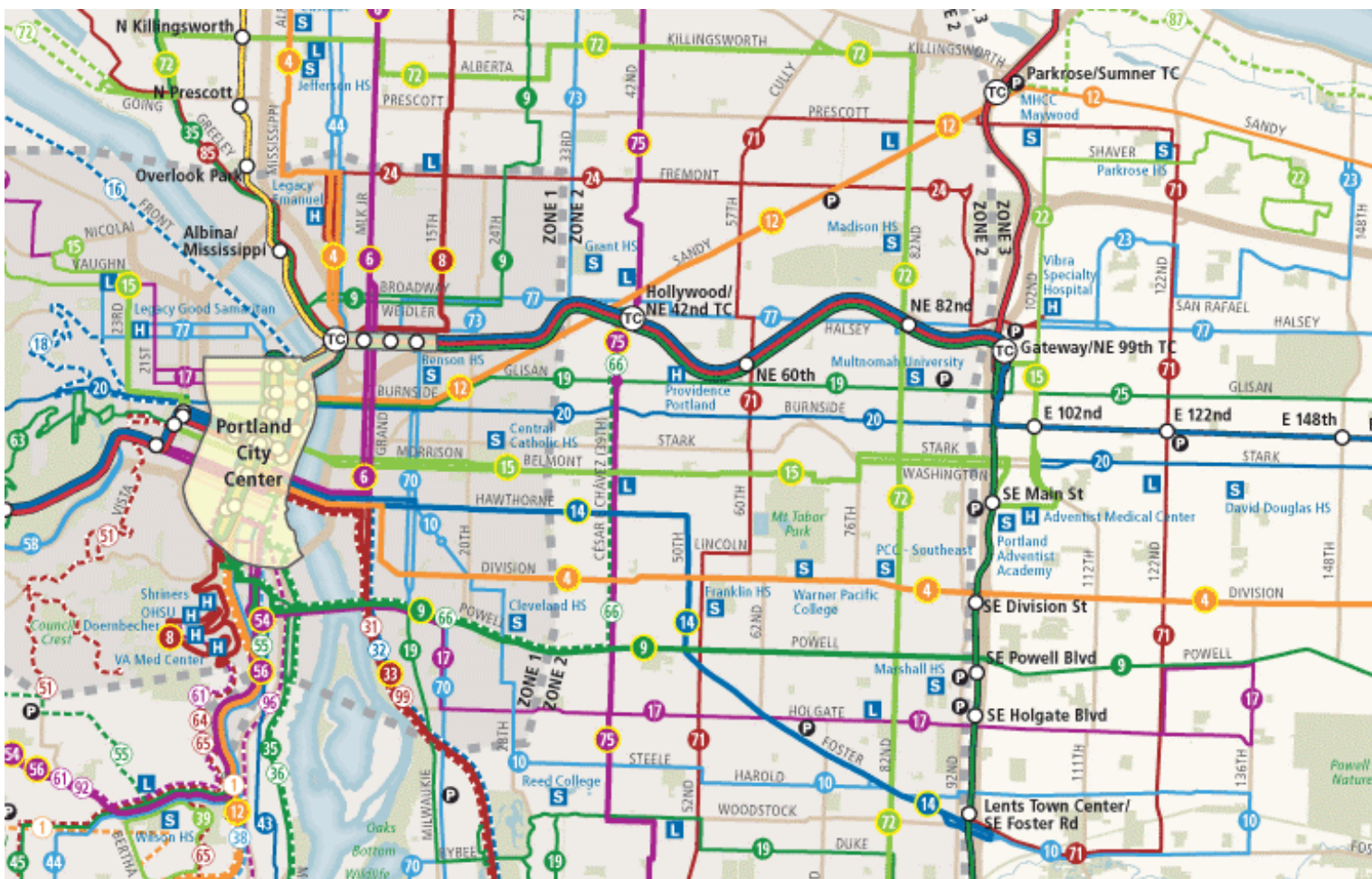
- Tramvaju tīkls – pilsētvides elements ar zemu funkcionalitāti;
- Bezmaksas braucienu centra zona;
- Autobusi, kuru priekšpusē novietojami velosipēdi;
- Pieklājības kultūra – nerimstošais “Paldies!”

Sabiedriskā transporta organizācijas īpatnības

Īpaši markēta tranzīta zona pilsētas centrā, pārejai starp dažādiem maršrutiem – ļoti liels sabiedriskā transporta joslu skaits un minimālas pārvietošanās iespējas ar privāto autotransportu

Sabiedriskā transporta organizācijas īpatnības

Autobusu maršrutu tīkls, kas gandrīz nekur savstarpēji nepārklājas, bet nodrošina visu pilsētas apkaimju sasniedzamību

Veloceliņu sistēmas attīstība

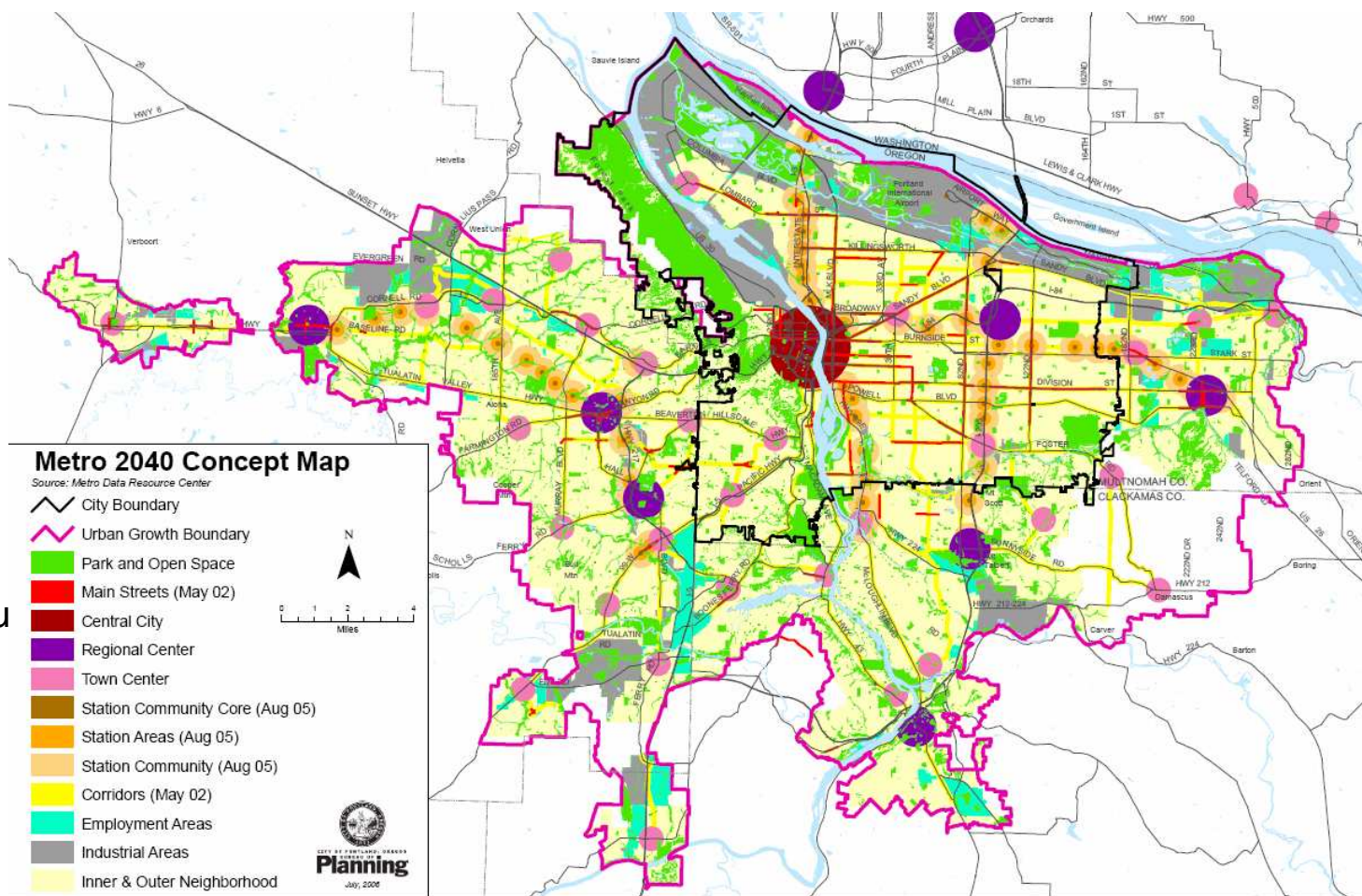
Veloceliņi un velosipēdistiem draudzīgas ielas (vietējās ielas, bez intensīvas autosatiksmes)

Portlendas Metro jeb teritorijas plānošana reģionālā līmenī

- Portlendas Metro pārvalde tika izveidota 1979.g.;
- 1995.gadā tika apstiprināta “Reģiona 2040. Izaugsmes Konceptcija”;
- Izaugsme tiek balstīta uz jauktas izmantošanas teritorijām, to īpaši virzot uz teritorijām ar esošu vai plānotu ērtu sabiedriskā transporta pieeju.

Portlendā Metro pārvalde

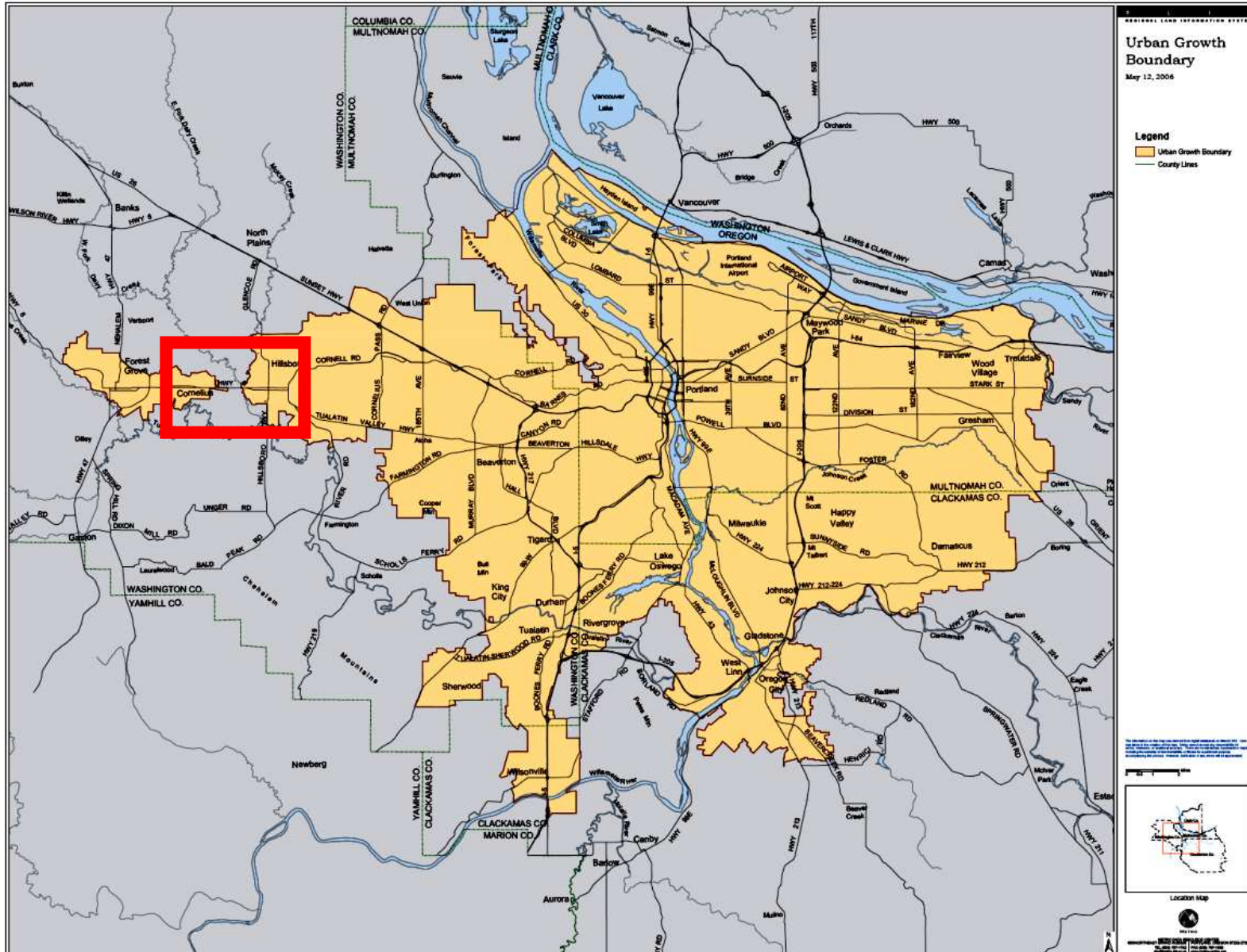
- Metro ir tieši ievēlēta reģionālā valdība;
- Tā apkalpo vairāk kā 1,5 miljonus iedzīvotāju Clackamas, Multnomah un Washington novados, ieskaitot 25 pilsētas Portlendā aglomerācijā;
- Atbildības un kompetences sfēras:
 - Urbānās izaugsmes robežas pārvalde;
 - Transporta plānošana;
 - Atkritumu apsaimniekošanas plānošana un pārvalde;
 - Zooloģiskā dārza pārvalde;
 - Dabas teritoriju aizsardzība;
 - Ilgtermiņa plānošana;
 - Dabisko dzīvotņu atjaunošana;
 - Izstāžu un konferenču centra pārvalde.

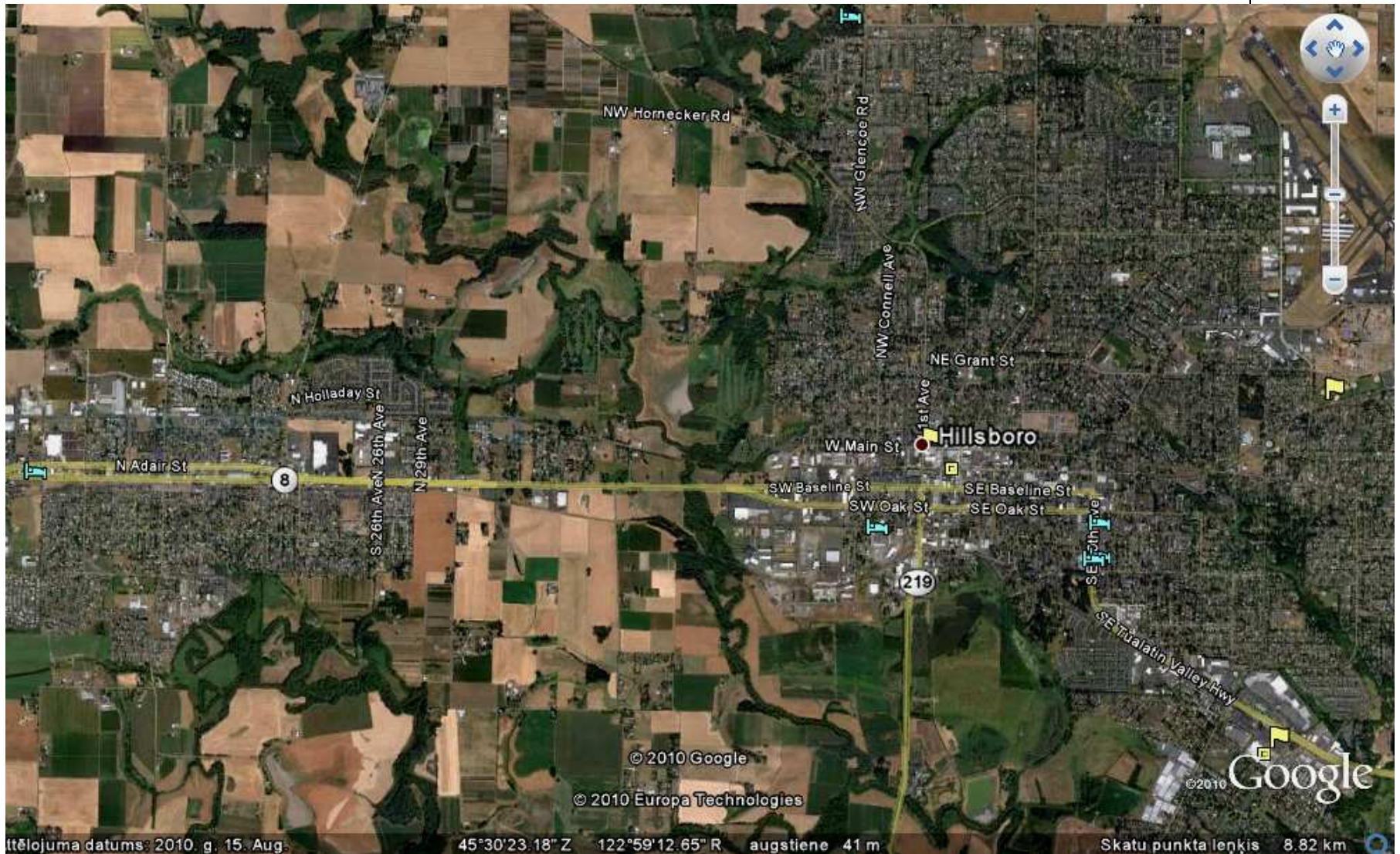
Urbānās izaugsmes robeža

- Saskaņā ar Oregonas štata likumiem, katrai pilsētai vai metropoles reģionam ir jābūt noteiktai urbānās izaugsmes robežai, kas atdala pilsētas zemes no lauku zemēm;
- Ar robežas palīdzību tiek kontrolēta pilsētvides izplešanās uz lauksaimniecības un mežu zemēm;
- Robeža palīdz efektīvzēt zemju izmantošanu, piemēram:
 - Motivē attīstīt vai revitalizēt teritorijas pilsētu centros, tādējādi saglabājot to dzīvotspēju un pievilcīgumu;
 - Dod skaidru izpratni gan darījumu sektoram, gan publiskajai pārvaldei par prioritāri attīstāmajām teritorijām un infrastruktūras (piem., ceļi un kanalizācijas sistēmas) izvietojumu;
 - Efektīvāks līdzekļu ieguldījums infrastruktūras attīstībā, to veidojot pēc iespējas intensīvāku un kompaktāku;
- Robeža nav statiska:
 - Kopš 1970.-jiem gadiem tā ir mainīta apmēram 30 reižu. Pārsvarā izmaiņas ir salīdzinoši mazas – <10 ha.

Urbānās izaugsmes robeža

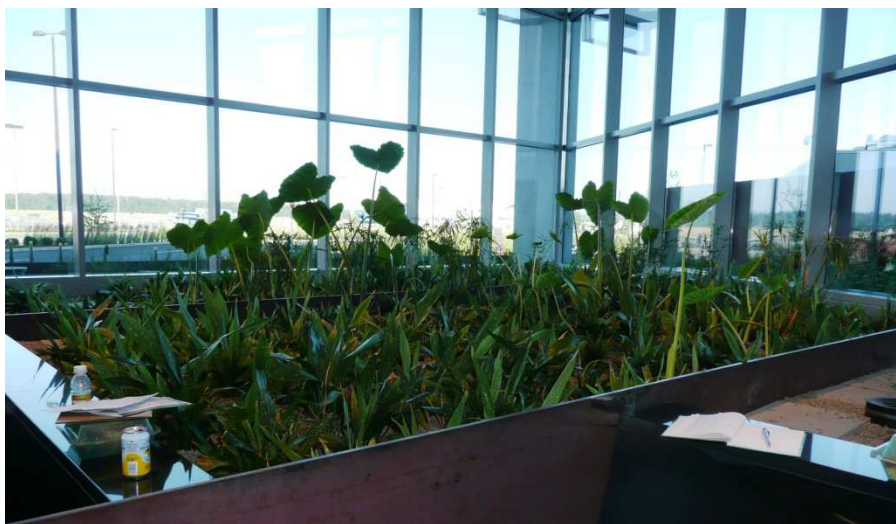
Urbānās izaugsmes robežas izpaušme dabā

Inovatīvas tehnoloģijas ceļā uz pilsētvides ilgtspējīgumu

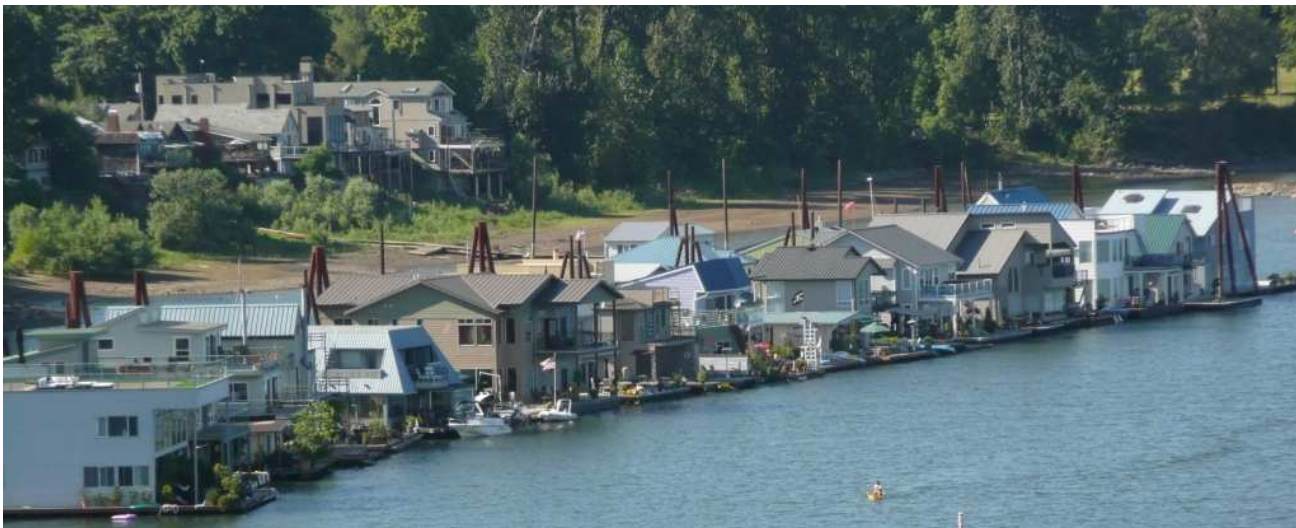
LEED
indekss!

Ūdensmalu attīstība

Specifiskas kopienas

Paldies par uzmanību!

